

Jak chrániti civilní obyvatelstvo velkých měst proti účinkům bitevních plynů.

Nesmíme se oddati klamu, že Locarno znamená absolutní mír a že znemožňuje každé válečné nebezpečí. Něco podobného tvrditi, znamená dělati si bláznů z vlastní země.

(Ministerský předseda Briand dne 26. února 1926 ve francouzské sněmovně.)

Válečné události, které se zběhly ve XX. století, nás poučují, že vzplanutí války je často otázkou doby velmi krátké, často takřka pouhých několika dní. Víme též, že nepřátelství nejednou bylo zahájeno bez předchozího opovědění prostým napadením nepřipraveného a nic netušícího protivníka. Historie války rusko-japonské a světové nás poučují, že branný konflikt může nastati naprosto náhle a neočekávaně, i když již dlouhou dobu byl očekáván a když světový obzor dlouho předtím zahalovaly těžké mraky.

Víme též, že slavnostní smlouvy a záruky o nedotknutelnosti některých území a určitých institucí nebyly respektovány a že bylo používáno bojových prostředků mezinárodním právem zakázaných, zkrátka v těchto válkách, a hlavně ve válce světové, často právo a zákon ustupovaly moci a svěvolí.

Když před světovou válkou bývaly posuzovány bojové prostředky a způsob boje podle tehdejšího výcviku, docházelo se často k závěru, že branné střetnutí dvou větších mocností, řekněme velmocí, nebude mít dlouhé trvání, poněvadž technické prostředky jsou tak mohutné, že v krátkém čase podlehne jedna z obou stran, a to ta, která bude technicky slabší nebo pomalejší.

Tyto domněnky se neuskutečnily a válečná technika, považovaná před válkou za „poslední slovo techniky“, se během války velice zdokonalila, ba v některých oborech teprve zrodila, zmobilisovala pro sebe veškerý domácí průmysl a založila dokonce i ta odvětví průmyslu, kterých dosud nebylo.

Tak byla vedena válka nejen v poli, nýbrž i v zápolí a jako dobře organisovaný týl byl výtečnou oporou fronty, tak neorganisované nebo desorganisované zápolí mohlo ochromiti vážně armády v poli.

Výborně organisovaný a militarisovaný průmysl Německa zajiště byl jednou ze stěžejních příčin jeho odolnosti. Rozvrat v ruském týlu byl vinen tím, že ovoce ruských vítězství bylo ztraceno a že musil býti nastoupen veliký ústup na jaře roku 1915, doprovázený ztrátami ohromného množství lidí i materiálu, prodlouživší světovou válku nejméně o rok.

Počítáme-li se za světové války k straně Veliké Dohody, vidíme, že se naši protivníci neštíteli žádných prostředků, aby dosáhli svého cíle. Čím ukrutnější, hroznější a mohutnější byl prostředek, tím byl

lepší, poněvadž tím více způsobil nám ztrát, tím více působil na ducha našich vojsk a našeho obyvatelstva, na náladu v poli i v zápolí. Duch vojska rozhoduje značně úspěchy a neúspěchy a fronty a tyl jsou jako dvě spojité nádoby, jejichž obsah se přelévá z jedné do druhé. Proto měla jistě nálada v zápolí vliv na morální sílu armády a tím i na jejich odolnost proti nepříteli.

Armáda dnes nežije z pole. Živí ji zápolí. Zápolí jí dodává těl stříelivo pro střelné zbraně, oděv a výstroj a jiný válečný materiál. Nemůže tedy armáda bez organisovaného tylu existovati, jak jsem již dříve podotkl.

Proto se naši protivníci snažili způsobiti co možná největší škody tylu všemi způsoby.

Ničili dopravní prostředky, hlavně námořní, poškozovali průmyslové závody, desorganisovali zásobovací služby a jinak poškozovali přímé prvky armády a jejich pomocných zařízení.

Nepřímo jednali tak, že rozšiřovali falešné poplašné zprávy, rozněcovali nespokojenost, nepokoje, paniku a místní vzpoury pomocí svých agentů, snažíce se, aby vznikly vnitřní politické nesnáze, kterými měly vliv na veřejné mínění a tím i na zahraniční politiku armády v poli, která jest jejím orgánem.

Zvláště vhodným prostředím a předmětem pro tuto činnost byly veliká města, a to z těchto důvodů:

a) jsou sídlem vojenských a civilních státních úřadů s širším okruhem působnosti;

b) jsou často sídlem zápolních vojenských formací a zápolních skladů;

c) podle přirozeného vývoje lidských sídel jsou místy, kde se křižují cesty vodní a pozemní, tedy jsou zpravidla důležitými uzly železničními a silničními a nyní zhusta i leteckými;

d) jsou středisky průmyslu, který bez dopravních cest nemůže existovati;

e) jsou místy, kde sídlí masy lidí, převahou dělnictva. Zásobování těchto míst ve válce jest obtížnější nežli zásobování venkova, který produkuje sám. Proletariát trpí vždy spíše nedostatkem, jest více odkázán na úřední zásobování, cítí více tíhu války a jest i přístupnější agitaci a poddává se snáze panice nežli zemědělské a zámožnější vrstvy obyvatelstva. Byl a bude tedy útok na velké město, ať přímý — bojovými prostředky — nebo nepřímý — podkopnou činností — vždy citelným zraněním státního organismu i ohrožením armády.

Proto lze v příští válce očekávati, že nepřítel bude na velká města útočiti stejně houževnatě a stejnými prostředky jako na polní opevnění, nebude-li používat ještě nějakých prostředků zvláštních.

V poslední válce mělo při útocích na velká města hlavní úlohu letectvo. Během čtyř let bylo neobyčejně zdokonaleno a dosáhlo rozmachu, o kterém před válkou nikdo ani nesnil. Z původního určitého — převážně nákladního — stalo se mohutnou útočnou zbraní, a jak lze ze stálého pokroku letectví souditi, bude míti v budoucí válce jednu z nejdůležitějších úloh.

Jako útočná zbraň proti nepřátelskému zápolí hodí se letectvo ze všech prostředků nejlépe. Lze jím napadnouti rychle, neočekávaně, způsobiti značné ztráty a paniku a lze ho použiti na velkých vzdálených a diametrálně položených místech.

Účinek letectva zmohutněl ještě používáním bitevních plynů. Samo používání otravných plynů, které s počátku vyžadovalo veliké přípravy a mělo nejistý výsledek a účinek, stalo se nebezpečnou zbraní, která způsobuje velmi citelné ztráty a proti níž není obrana snadná.

Bitevních plynů bude jistě i v příštích válkách používáno, i kdyby to bylo mezinárodními zákony a smlouvami zakázáno. Budou s letectvem tou nejstrašnější zbraní, která by mohla býti s to, aby úplně zničila civilisaci.

Podle zeměpisných poměrů našeho státu lze očekávati, že několik hodin po vypovězení války podnikne nepřátelské letectvo plynový útok na hlavní město i jiná důležitá místa, nebude-li tento útok sám signálem k zahájení neopověděné války.

Kdyby měla býti obrana proti plynovým útokům organisována teprve potom, bylo by jistě pozdě. Ztráty prvních dní, ba prvních několika hodin, a panika by mohly porušiti průběh mobilisace tak, že by to nezůstalo bez následků na celý průběh války.

V pojednání o bitevních plynech budu si všímati jen plynů, používaných při leteckých útocích. Plyny, kterých se používá při dělostřeleckých útocích, budou asi totožné s plyny prvními a přímé dělostřelecké útoky na velká města sotva budou míti převahu nad útoky leteckými.

Mám-li uvažovati o prostředcích proti bitevním plynům, nemohu do této krátké úvahy pojmouti konkrétní případy dnes známých plynů a vypracovati přesný návod ochrany. Podobný návod mohou vypracovati toliko odborníci a bude míti cenu jen tak dlouho, dokud nebude vynalezen bitevní plyn jiný a dokud ho nebude používáno. Proto přestanu jen na povšechném plánu.

Celou přípravu obrany rozdělil bych takto:

I. Znalost útočných prostředků.

- a) Laboratorní studium chemické.
- b) Studium spojeneckých vynálezů.
- c) Studium vynálezů nepřátelských.

II. Ochrana.

- a) Laboratorní studium chemické.
- b) Studium spojeneckých vynálezů.
- c) Studium vynálezů nepřátelských.
- d) Konstruktivní činnost ve spojení s laboratorním studiem.

III. Obrana.

- a) Organisace služby pozorovatelské a poplašné.
- b) Organisace letectva aa) obranného,
bb) útočného.
- c) Organisace dělostřelectva proti letadlům.
- d) Organisace zdravotnictva.
- e) Organisace zásobování ochrannými prostředky.
- f) Organisace výzkumů.

IV. Příprava válečné organisace v míru.

- a) Stanovení pravděpodobných útočných cílů.
- b) Zjištění pravděpodobných nepřátelských útočných základů a výroben.
- c) Zjištění pravděpodobných cest nepřátelských letadel.
- d) Vybudování letectva a dělostřelectva.
- e) Zajištění ochranných prostředků.

V. V ý c h o v a:

A. civilisty:

- a) Stálá informace v tisku.
- b) Speciální informace v tisku před mobilisací.
- c) Branná příprava.
- d) Praktický výcvik v mobilisaci.

B. vojáka.

I. Znalost útočných prostředků.

Mám-li organisovati obranu proti útoku určité zbraně, je nutno, abych předem znal způsob, jakým bude asi útok prováděn a jaká zbraň bude.

Je tedy nutno, aby již v míru byla věnována nejbedlivější pozornost všem vynálezům a pokrokům v plynovém boji, což se stane:

a) vlastním studiem bojových prostředků ve vojenském technickém ústavě a v ústavě pro plynovou službu, dále v chemických ústavech našich vysokých škol. Získáváním nových chemických sloučenin, vhodných k boji plyny, studiem účinků těchto sloučenin na zvířecí organismus, na látky všech druhů, jejich vlastností fyzické i chemické (specifická váha, barva, chuť, zápach, trvanlivost atd.), zkoušením, materiál pro výrobu, zdroje tohoto materiálu v našem státě, závody způsobilé pro okamžitou výrobu nebo vhodné pro rychlé zařízení výroby, technika výroby, uložení a použití;

b) získáváním přímých zpráv o výzkumech a vynálezech spřátelených států. Studiem zahraničních publikací chemicko-technických a vojenských o těchto vynálezech, o zkušenostech a zdokonaleních o nové taktice plynových útoků i obrany proti plynům;

c) získáváním zpráv o všech vynálezech, zdokonaleních a pokusech, učiněných v státech nám nepřátelsky nakloněných, a to i o pokusech, které na venek mají vědecký ráz zcela jiného druhu, zkoumáním těchto zpráv, pátráním a doplňováním zpráv kusých, pocházejících z různých míst, zkoušením získaných zpráv prakticky.

II. O c h r a n a.

U všech bitevních plynů, které byly co do svých chemických a fyzických vlastností vyzkoušeny, nutno ihned pomýšleti na ochranu před nimi.

a) U plynů a směsí vynalezených a sestavených ve vlastních laboratořích a ústavech zjistí se všechny prostředky, vhodné k tomu, aby paralysovaly jejich účinek, hledí se vypracovati nejjistější, nejlevnější, nejrychlejší a nejjednodušší ochranný prostředek (ochranné masky, oděvy, kryty, protiplyny a p.) a sestaví se návod, jak jich použití (přítomnost), poznati (zjistiti) a jak si při eventuálním použití těchto plynů počínati.

b) Totéž se učiní u plynů a směsí vynalezených a vyzkoušených již v přátelské cizině, bez ohledu na to, že bylo tam již něco vypracováno. Hotové plány na obranu a ochranu se dále studují a zdokonalují, stejně jako domácí.

c) Zvláště podrobně a bedlivě nutno zpracovati zprávy o pokusech a vynálezech nepřátelských. Nutno přihlížeti k tomu, nelze-li z dvou nebo několika plynů, vyrobených na různých místech, smíšením v určitém poměru vytvořiti směs, vhodnou pro bitevní účely. Ve válce získávají se data o nepřátelské plynové technice a taktice jak přímou výzvědnou činností, tak studiem ukořistěných ochranných

ných prostředků a písemností (plánů, instrukcí, rozkazů), kromě toho výsledkem zajatců a zkušenostmi při nepřátelských plynových útocích na frontě i v zápolí.

d) Ve spojení s výzkumy převážně chemického rázu jsou prováděny ostatní výzkumy, hlavně toho, jakým způsobem lze konstruovati střely a pumy pro útok každým jednotlivým druhem plynu, jakým způsobem konstruovati ochranné prostředky (masky, detektory, rozprašovače, nádrže s protiplyny, kryty) a jak nutno konstruovati a přizpůsobiti letadlo pro boj těmito plyny. Při pracích a výzkumech tohoto rázu bude přihlíženo hlavně k tomu, aby byly získány ochranné prostředky, zhotovené co možná:

aa) z materiálu domácího původu, na území našeho státu, lehce dosažitelného,

bb) z materiálu, který se nekazí při dlouhém uložení, nezvětrá, nepřeleží se (špatné vlastnosti pryže) a který odolává plynům leptačným,

cc) způsobem, pro který by bylo lze snadno zařídit větší počet domácích továren,

dd) malým nákladem.

Ústředím, odkud vycházejí a kam se vrací všechny nitky organisace boje bitevními plyny, je zvláštní oddělení hlavního štábu, ve válce ještě i zvláštní oddělení MNO., které získává zprávy, přiděluje úkol výzkumným vojenským ústavům, srovnává získané výsledky a sestavuje z nich celkový elaborát. Ve válce je organisace tohoto oddělení velice rozvětvena.

III. Obrana.

V předcházející stati jsem stručně naznačil, jak budou získávány ochranné prostředky proti bitevním plynům. Účelem plynových útoků proti velkým městům bude poškoditi válečný průmysl a způsobiti paniku v týlu armády. Jako prostředku bude ponejvíce používáno letectva. Nutno tedy zajistiti nejen ochranu proti přímému účinku bitevních plynů, nýbrž i obranu proti nenadálým útokům letectva.

Ačkoli válka vzplane zcela neočekávaně, přece obyčejně předchází vypovědění války nebo zahájení nepřátelství napětí mezi státy, kdy válku lze tušiti. V této době lze se již připraviti povoláním nutného počtu záložních důstojníků a mužstva, a organisovati kostru budoucí válečné organisace.

a) Jakmile nastane nebezpečí válečné zápletky, budou zřízeny v určité vzdálenosti od hranic — ve válce od fronty — letecké pozorovatelný. Tyto pozorovatelný, dále t. zv. „pozorovatelný I. sítě“, jsou vybaveny všemi technickými, hlavně optickými prostředky (dalekohledy, projektory) pro pozorovatelskou službu a mají dostatek personálu, aby mohly pozorování bez únavy konati ve dne v noci. Konají službu nepřetržitě a hlásí ihned telegraficky nebo telefonicky objevení a směr nepřátelských letounů. Před vyhlášením mobilisace používají civilní telegrafní a telefonní sítě poštovní a železniční. Po vyhlášení mobilisace bude pro ně zřízena zvláštní telefonická síť, které lze používatí výhradně pro jejich službu. Po zřízení této sítě používají pozorovatelný obou sítí, podle zásad, že hlášení má býti dodáno všemi prostředky, a to nejprve sítě vlastní a v zápatí sítě civilní. Pozorovatelný I. sítě jsou zřízeny zvláště při předvídaných

cestách nepřátelských letounů. Jejich místa jsou již v míru v mobilizačních plánech určena a personál je vyhledán.

Dále od státních hranic aneb od pole je zřízena druhá síť pozorovatelů. Tyto pozorovatelné přijímají hlášení pozorovatelů I. sítě, pozorují kromě toho samy a alarmují místa, na která lze útok očekávat.

Telegrafická hlášení pozorovatelů I. sítě pozorovatelnám II. sítě jsou sestavena ve formě smluvených značek na př.: „16,40 Borovane šest BL čtyři SL od JV na SZ Tábor“, znamená: „V 16hod. 40 min. pozorováno v Borovanech šest bombardovacích letounů a čtyři stíhací letouny od jihovýchodu na severozápad, ve všeobecném směru na Tábor.“

Telefonická hlášení jsou sestavena podle téhož vzoru v určitém pořadí dat zcela stručně a dávají se zásadně telefonogramem. Pozorovatelna, která telefonogram přijala, potvrdí to pozorovatelně, která jej odeslala zvláštním telefonogramem.

Pozorovatelné I. a II. sítě jsou přímo podřízeny MNO (oddělení pro bitevní plyny). Jen v místech, kde je vojenská posádka, podléhají velitelům posádky, ale jen ve věcech kázně, pořádku nebo zásobování. Slouží jen poplašné službě II. nebo III. sítě. Toliko pozorovatelů I. sítě, umístěných za frontou, může být podle místních poměrů využito i k poplašné službě fronty a etapy.

V každém městě nebo místě, na které lze očekávat letecký plynový útok, nebo pro každou oblast (uhelnou pánev a p.) bude zřízeno okrskové nebo místní velitelství obrany proti plynům (MVOPP). Toto velitelství bude mít přímé telegrafické nebo telefonické spojení s pozorovatelnami II. sítě.

Velitel obrany proti plynům je přímým představeným všech útvarů, které jsou v okrsku jeho posádky určeny k obraně proti plynovým útokům a disponuje ve věcech obrany proti plynům těmi útvary výhradně sám bez zřetele na to, je-li v místě nějaký velitel vyšší. (Nutno rozlišovati obranu a ochranu. Obranu provádějí útvary podřízené veliteli obrany proti plynům, ochraně se podrobují veškeré obyvatelstvo chráněného okrsku nebo místa. Toto obyvatelstvo však není zpravidla nuceno účastnit se přímé obrany.) Velitel obrany proti plynům nelze svěřiti jinou funkci (na př. funkci posádky kového velitele) a podléhá veliteli posádky jen ve věcech kázně vojenského pořádku. Všecky vojenské osoby, bez rozdílu hodnosti, jsou povinny podřídit se těm opatřením a rozhodnutím velitele obrany proti plynům, která se týkají ochrany proti plynům. Velitel obrany proti plynům diriguje též veškeré občanské instituce, zřízené pro ochranu proti plynům, a musí být tedy jeho poměr k občanským úřadům již předem přesně upraven, aby nenastalo střetnutí kompetencí.

V blízkém okolí samého ohroženého místa jsou ještě místní pozorovatelné (pozorovatelné III. sítě). Jejich počet se řídí rozlehlostí osady nebo okrsku a povahou terénu. Také tyto pozorovatelné jsou přímo spojeny telefonem s MVOPP.

Podle místních poměrů jsou ustanoveny poplašné prostředky signály. V městech převážně průmyslových budou to především tovární houkačky, jinde kostelní zvony. Kde by nestačily tyto prostředky, budou zřízeny prostředky zvláštní, na př. sirény, elektrické zvony a zvonky a p. Doporučuje se upravit automatické zařízení pro dávání signálů. Automatické zařízení by umožnilo, že by

signál proveden v celém místě všemi prostředky zároveň. Signál je trojí: letecký útok avisován (očekáván), útok nastává, útok skončen. Lze užítí ještě čtvrtého signálu: ochranné prostředky sejmouti. Poplašné prostředky mají býti vyzkoušeny, zda je lze i za denního hluku všude slyšeti jasně a srozumitelně. Zkoušejí se častěji, fungují-li rychle a správně. Ačkoli se při těchto zkouškách neužívá smluvených znaků, přece se zkoušky předem oznámí, aby zbytečně nenastal poplach.

Kromě pozorovatelů I. a II. sítě je každá četnická stanice povinna hlásiti objevení letounů, pokud má ovšem telefon nebo jiný rychlý prostředek spojení, a to nejbližší pozorovatelně.

b) MVOPP je podřízena letecká obrana.

aa) Důležitostí a rozlohou místa řídí se i síla leteckých oddílů, přidělených na obranu ohroženého místa. Jakmile je hlášen (očekáván) letecký útok, vzletné obranný oddíl vstříc nepříteli, snaží se ho zaplésti do vzdušného boje, ještě mimo obvod ohroženého místa, pokouší se zničit nepřátelské letouny, donutit je k přistání nebo k ústupu, na kterém je pronásleduje.

Letecký oddíl nemusí býti přímo v ohroženém místě. V takové oblasti, kde je několik míst, která by mohla býti cílem leteckých útoků, lze zřídití jeden silný letecký oddíl, kterým bude disponováno podle potřeby.

Kromě těchto leteckých oddílů budou zřízeny ještě oddíly zvláštní, které budou pronásledovati nepřítel zezadu a odříznou mu cestu k ústupu. Tyto oddíly budou rozloženy spíše poblíž pozorovatelů I. sítě a disponovati jimi bude velitelství armády, v jejímž úseku budou.

bb) Útočnými prostředky leteckými disponuje jen hlavní velitelství operujících armád, které je vysílá, aby ničily nepřátelská letiště, továrny a sklady útočných prostředků a p.

c) V každém ohroženém místě jsou oddíly kulometů pro boj proti letadlům. V důležitých místech jsou přiděleny baterie dělostřelectva proti letadlům, jejichž počet se řídí významem a velikostí místa a útvarům terénu.

d) V každém ohroženém místě je organisována zdravotnická služba. Je-li v místě vojenská neb občanská nemocnice, je vyhrazena část místnosti i personálu k ošetřování otrávených anebo raněných při plynových útocích. Tento personál je zvláště školen pro svou službu.

Organisovány jsou oddíly sběračů raněných a otrávených a oddíly desinfekční a zajištěny dopravní prostředky pro odvážení postižených. Především se k této službě přidržují stále organisace — hasiči, sbory strážce bezpečnosti, sbor rychlé pomoci — pak se organisují oddíly dobrovolníků a oddíly vojenské z mužstva starších odvodních ročníků.

V nemocnici se bedlivě pozorují účinky plynů na orgány lidské a na pokožku, zaznamenávají se nálezy objektivní a subjektivní, pítvají se osoby zemřelé a zkoumají jejich vnitřnosti. Rekonvalescenti se evakuují na venkov.

d) Organisace zásobování ochrannými prostředky je připravena již v míru.

Ideálem je, aby každý obyvatel měl prostředek individuální ochrany ihned při zahájení nepřátelství. Bylo by tedy nejlépe mítí jich veliké množství stále v zásobě. Poněvadž se však ochranné pro-

středky časem kazí (hlavně části pryžové a chemické součásti filtrů), nutno již v míru připravit aspoň ty součásti, které vlivem ovzduší netrpí. Ve válce se organizuje ihned hromadná výroba ochranných prostředků v závodech již v míru vyhledaných a na výrobu zařízení nebo k ní přizpůsobených.

Zásadou bude, že každý dostane prostředek individuální ochrany tam, kde je zaměstnán. Dělníci v svém závodě, úředník v úřadě, děti ve školách atd. Každý, kdo dostane ochranný prostředek, je povinen o něj pečovat a mít jej stále u sebe.

Bude pamatováno na zajištění prostředků individuální ochrany pro děti (menších rozměrů) a pro kojence a zcela malé děti (uzavření do krabic s filtrem, podobně jako poštovní holubi) i pro koně a jiná zvířata.

Prostředky kolektivní ochrany mají být již v míru připraveny a za války jen doplněny zvláštními zařízeními, na př. těsnými uzávěry, vodní sprchovou clonou, jaké se užívá v průmyslu u chladičů, rozprašovači, ocelovými lahvemi s protiplyny atd. Hodí se pro ně ve městech na př. hluboké, klenuté sklepy pivovarů.

Prostředky kolektivní ochrany vybuduje ten, jemuž slouží, na př. továrna pro své dělníky, obec pro civilní obyvatelstvo. MVOPP jen dohlíží, jsou-li zřízeny správně a účelně a náležitě vybaveny všemi zařízeními a poskytne odborníky pro vedení prací.

Dále budou MVOPP rozděleny i jiné prostředky kolektivní ochrany, které budou během doby vynalezeny a vyzkoušeny, na př. láhve s komprimovanými plyny, které buď vytlačují plyn bitevní nebo jej neutralisují nebo jeho účinek paralyzují, rozprašovače a p.

Do této organizace zapadá i výcvik orgánů bezpečnostní služby v uvádění prostředků kolektivní ochrany v činnost. Bezpečnostní služba musí i v době plynového útoku fungovati bez vady, aby zabránila loupežení a plnění v panice nebo nervositě, která může při útoku vzniknouti.

f) MVOPP je dále podle významu ohroženého místa podřízena chemická laboratoř pro zkoumání upotřeбенých nepřátelských plynů. Zkoumá chemicky vnitřnosti otrávených osob, plyny zadržené v zachycovačích plynů, části půdy potřísněné plyny nebo jinými použitými látkami, úlomky použitých pum, filtry masek, použitých při nepřátelských útocích atd. Určuje, kde mají být připraveny zachycovače plynů a ukazatelé plynů, ocelové láhve s protiplyny atd.

IV. Příprava v míru.

a) Hlavní štáb stanoví již v míru, která města a místa (velká města, průmyslová místa a oblasti, uhelné pánve, železniční uzly, letecké uzly a přístavy, vojenská ležení) se stanou pravděpodobně cílem nepřátelských leteckých útoků a rozdělí je podle důležitosti na několik kategorií. Zde je důležité zvědět z mobilisačních nebo jiných plánů nepřátelských, zda nepřítel organizuje letecké plynové útoky na naše území a na která místa zvláště.

Zvláště důležitá místa a velká města I. kategorie budou mít svá MVOPP.

Skupiny míst a menších měst (II. kategorie) rozložených blízko sebe, na př. uhelná pánev a p., budou mít společné MVOPP.

Pro všechna tato místa bude již v míru vypracována podle zvláštních místních poměrů úplná organizace místního velitelství obrany proti plynům do všech podrobností.

b) Hlavní štáb vyšetří též, která místa na nepřátelském území budou pravděpodobně leteckými základnami pro útoky na naše území a která místa se asi stanou výrobnami bitevních plynů a plynových pum, z kterého směru lze tedy očekávat útoky a na která místa bude nutno útočiti.

c) Jakmile jsou stanoveny cíle a východiska útoků, nutno stanovit pravděpodobné cesty nepřátelských bombardovacích eskadril.

Poněvadž nepřítel bude se snažit, aby každý útok byl co nej-mohutnější, využije jistě nosnosti letounů do nejzazší meze. Bude tedy průměrná rychlost letounů dosti malá. Musí se proto snažit, aby dosáhl cílů co nejkratší cestou. Při tom však se nemůže zříci význačných orientačních pomůcek v terénu, kterými jsou železnice, silnice, vodní toky a plochy, hory a horské útvary atd. Při uvážení všech těchto okolností a východisk a cílů útoků stanoví hlavní štáb pravděpodobné vzdušné cesty nepřátelského letectva.

Podle těchto cest pak budou vybudovány pozorovatelný I. a II. sítě.

d) Ve válečné organizaci letectva a dělostřelectva proti letadlům bude pamatováno na obranu proti leteckým plynovým útokům.

Svůj vlastní letecký oddíl budou mít jen místa I. kategorie. Pro místa II. kategorie bude vždy pro určitý okrsek jeden letecký oddíl. Používati leteckých oddílů míst I. kategorie k obraně jiných míst je přísně zakázáno, aby vlastní působiště nezůstalo bez ochrany.

Bude-li pozorovatelská a návěštní služba dobře fungovati, bude mít ochranný oddíl letecký vždy dosti času, aby vzlétl a dosáhl potřebné výšky. Ostatně nepřátelská bombardovací eskadrila nemůže letěti příliš vysoko, chce-li, aby bombardování zasáhlo aspoň poněkud pravděpodobně vyhlédnutý cíl.

Nepřátelská eskadrila, zatížená nákladem pum, nepoletí tak rychle, aby obranný oddíl nepřiletěl jí vstříc za obvod svého místa a nesvedl tam s ní boj.

Dělostřelectvo proti letadlům bude přidělováno jen na místa zvláště důležitá a taková, kde zvláštní podmínky, hlavně utváření terénu, opravňují k naději, že střelba bude mít účinek.

Podle potřeby a místních podmínek bude také množství kulometných oddílů, podporujících děla proti letadlům nebo působících samostatně. Stanoviště baterií a kulometů je již v míru vyhledáno odborníky, aby účinek zbraní byl co nejjistější.

e) Ochranné prostředky individuální ochrany budou co možná připraveny již v míru a uloženy podobně jako augmentační zásoby vojenských těles. Náklad na opatření by měly hraditi obce, průmyslové závody a obchodní podniky (k nim patří též státní železnice a p.).

Ochranné prostředky kolektivní ochrany se v míru jen připraví a zařídí teprve ve válce na náklad toho, komu budou co nejvíce sloužit, tedy na náklad obce nebo podniku.

V. V ý c h o v a.

Veškeré přípravy technického a vojenského rázu, učiněné v míru, i ty nejpečlivější, by mohly ve válce selhati, kdyby obyvatelstvo nebylo již předem připraveno na to, jak bude asi plynový útok vypadati a jak se při něm má chovat. Připraviti lze civilní obyvatelstvo stálou soustavnou výchovou.

A) Především nutno vychovávat občanské obyvatelstvo, a to:

a) dávati mu periodicky informace v tisku o boji bitevním plyny, jejich účincích, o ochraně proti nim, o chování za plynového útoku a p. Věci, které mají zůstatí utajeny, by ovšem do těchto informací nepřišly. Zcela krátké stati, sloužící této informaci, dodal by hlavní štáb divisním velitelstvím, která by je pomocí svých tiskových referentů dodala veřejnému tisku svých oblastí. Zprávy ty by musily býti zařaděny nenápadně mezi denní zprávy, do rozmanitostí, technické hlídky a nesměly by vůbec míti pečeť úřední zprávy. Na jejich stylisaci, úpravě, zajímavosti by závisel úspěch.

b) V době politického napětí by mohly tyto zprávy býti podrobnější a za mobilisace by byly uveřejněny úřední podrobné zprávy (návod) o plynových útocích. Text těchto zpráv by byl již v míru v mobilisačních spisech divisního velitelství připraven a ihned při vyhlášení mobilisace dodán tisku.

c) Branná příprava bude obsahovati též poučení o boji bitevním plyny, o chování při plynových útocích, o prostředcích kolektivní i individuální ochrany. Na školách občanských i středních mužských i ženských budou zařaděny vhodné stati do učebné osnovy z chemie a zdravotvědy a dotčená látka bude probírána hlavně prakticky.

d) V mobilisaci bude do každého domu dodáno poučení o bitevních plynech, sepsané populárním slohem jazyky v místě obvyklým a vytištěné na náklad obce. Toto poučení musí zůstatí stále vyvěšeno na přístupném místě.

Kromě toho budou uspořádány pro obyvatelstvo přednášky odborníků, a to přednášky každému přístupné, kromě toho přednášky pro zaměstnance závodů a podniků, pro žactvo škol atd. Osoby organizované v určité celky, jako stráž bezpečnosti, hasiči, sportovní a tělocvičné jednoty, školy, závody atd. budou míti praktická cvičení v správném používání prostředků kolektivní i individuální ochrany.

Aby bylo lze toto vše provéstí, bude již v míru vycvičen možná veliký počet osob, které by mohly tyto přednášky a cvičení řídití. Především je nutno každý rok vyslati do plynového kursu jistý počet absolventů škol pro výchovu záložních důstojníků, dále záložních důstojníků povolanych na cvičení, a záložního mužstva též záložníků profesorů a učitelů, dále vycvičiti co nejvíce aktivních důstojníků, rotmistrů i déle sloužících a vojenských lékařů. Aktivní důstojníci by se vycvičili nejlépe tím způsobem, že by především všichni absolventi vojenské akademie a školy pro výchovu důstojníků správní služby z povolání v době přidělení do učiliště přepěší vojsko (a na praxi u hospodářských správ a ústavů) absolvovali plynový kurs, zřízený buď v Milovicích neb u plynového ústavu. Právě tak absolventi školy pro výchovu rotmistrů. Jiní aktivní důstojníci by byli vysíláni jako dosud do kursů v plynovém ústavu. Z výcviku nelze vyjmouti ani důstojníky služeb (na př. proviantních skladů, pomocného zdravotnictva), poněvadž i služby budou vydávány leteckým dělostřeleckým plynovým útokům. Kromě toho služby umístěné v týlu by mohly řídití právě výcvik obyvatelstva. Záložníci by měli býti cvičeni intensivněji, a to při každém cvičení ve zbraní. V programu jejich výcviku by bylo třeba vyhraditi nejméně plné dva dny cvičení pro ochranu proti plynům. Z cvičení v střelbě nutno vyhraditi nejméně jednu ostrou střelbu v rotě pro cvičení s maskami v ochranné poloze. Počet masek by měl býti takový aby každý oddíl mohl jimi vystrojiti jednu setninu v plném předě

psaném válečném počtu. Ústavy, jako divisní nemocnice, divisní proviantní sklady a menší útvary, jako automobilní a vozatajské roty, potřebují masek aspoň pro jednu četú. Dále je nutno zříditi cvičiště pro cvičení větších jednotek (praporu) v taktických úlohách s maskami v ochranné poloze, kde by též bylo lze zkoušeti nové vynálezy, aniž by se na cvičení mohlo dívati civilní obyvatelstvo. U cvičiště by byla jedna nebo několik velkých plynových komor.

B) Výcviku vojáka nutno věnovati více času, energie i výcvikových pomůcek, jak jsem se již zmínil, nežli dosud. Počet prostředků individuální ochrany u vojskových těles musí býti zvětšen, opotřebované prostředky musejí býti doplňovány obměnou zásob pro mobilisaci tak, jako se obměňují augmentační zásoby.

Voják si musí používání masky zvyknouti za všech podmínek, na pochodu, při střelbě, při práci i při odpočinku, s přilbou i bez přilby a musí ji uměti nasaditi tak zručně, jako umí vztyčiti bodák nebo vzíti na záda torbu. Nutno počítati s tím, že voják bude často učitelem občanů.

Ve výchově v obraně proti plynům nutno dosáhnouti hlavně toho, aby každý znal skutečné nebezpečí, které od plynů hrozí. Toto nebezpečí nelze zveličovati, ani podceňovati. Každý musí věděti, co má při plynovém útoku dělat, aby nezpůsobil zmatek. Dále musí každý důvěřovati poplašným zařízením, aby u obyvatelstva nevznikla zbytečná nervosita, která by mohla býti příčinou paniky.

Orgánové, kteří mají řídit obranu proti leteckým plynovým útokům, musejí býti řádně vyškoleni, aby si věděli za každých okolností rady, a musejí to býti lidé úplně samostatní a iniciativní.

VI. Z á v ě r.

Ke konci chci krátce vyličit, jak si představuji, že by projektovaná obrana fungovala.

a) Příprava obrany. Personál jednotlivých velitelství obrany proti plynům, personál pozorovatelů I. a II. sítě a orgánové jim přidělení nastoupí co možná již před zahájením mobilisace svá místa. Každý místní velitel obrany proti plynům přezkouší ihned důkladně a svědomitě všechna učiněná opatření a zdokonalí, co je nutno.

Z ohroženého místa evakuuje se vše, co není nutno a co evakuovati lze, na př. chudobince, chorobince, osoby bez zaměstnání atd.

Učiní se opatření pro znesnadnění nočních leteckých útoků. Omezi se veřejné osvětlení města, zakáže se osvětlování soukromé atd.

Podle zásoby a potřeby vydají se prostředky individuální ochrany. Průmysl pro výrobu ochranných prostředků a chemický průmysl s ním související budou mobilisovány.

b) Letecký útok. Eskadrila nepřátelských letounů porušila neutralitu sousedního státu, proletěla nad jeho územím a přeletěla naše státní hranice.

Pozorovatelna I. sítě hlásí telefonicky po vlastní telefonní síti a telegraficky po síti státní dráhy své pozorování dvěma nejbližším pozorovatelům II. sítě. Pozorovatelny II. sítě varují MVOPP těch míst, která jsou v nebezpečí útoku.

Jestliže některá z varovaných pozorovatelů II. sítě zpozoruje nepřátelskou leteckou eskadrilu, varuje též hned velitelství ochrany

proti plynům ohrožených míst, a je-li třeba, i sousední pozorovatelnou II. sítě.

Místní velitelství ochrany proti plynům dá signál „letecký útok avizován“ ihned, jakmile je varováno pozorovatelnou II. sítě. Na tento signál připraví si ti, kteří mají prostředky individuální ochrany, tyto prostředky do přípravné polohy. Orgánové, jimž byl svěřen dohled neb obsluha prostředků kolektivní ochrany, dále zachycovačů plynů a jiných opatření, přesvědčí se, jsou-li přístroje v pořádku, a připraví, co je nutno. Orgánové stráže bezpečnosti upozorňují chodce na nebezpečí a vykazují lidi, kteří nemají určitého cíle, z ulice. Závody, školy a jiná místa, kde je shromážděno větší množství lidí, pokračují ve své činnosti a omezí se na to, že prostředky individuální ochrany dají do přípravné polohy. Pořádek se neporušuje zbytečnou panikou, bezhlavým pobíháním a p.

V noci, kde je elektrické osvětlení, zhasne se.

Obranný oddíl letectva již vzlétl vstříc nepříteli, dělostřelectvo a kulometníci jsou pohotově.

Jakmile místní pozorovatelný hlásí nepřitele nebo jakmile je jinak hlášeno, že nepřátelská eskadrila je blízko a letí směrem k varovanému místu, dá MVOPP signál „letecký útok začíná“. Tento signál se dá ovšem i tenkrát, kdyby nepřítel neočekávaně podnikl útok, který nebyl pozorovatelnami I. a II. sítě hlášen. Na tento signál nasadí si všichni prostředky individuální ochrany do ochranné polohy a tam, kde jsou prostředky kolektivní ochrany, hledají v nich útočiště. Veškeré přístroje připravené pro letecký plynový útok uvedou se v činnost, nefungují-li samočinně. Orgánové služby bezpečnostní a posádky pozorovatelů zůstávají na svých místech. Pozorují nepřátelský útok, dopady a účinky vržených pum, sbírají úlomky pum, manipulují se zachycovači plynů v svém rayoně atd. Personál určený k obsluze nebo dohledu nad prostředky kolektivní ochrany pečuje o tyto prostředky. Mužstvo veřejných sborů, hasičů, záchranná stanice atd. má zosílenou pohotovost.

Ranění a otrávení při plynovém útoku jsou dopravováni ihned do určené nemocnice.

Po skončení plynového útoku, když byl dán signál „letecký útok skončen“, ponechávají se prostředky individuální ochrany v ochranné poloze a útočiště kolektivní ochrany se neopouštějí. Velitel ochrany proti plynům odebere se s odborníkem chemikem, má-li jej, co nejrychleji na místa, která byla útokem nejvíce dotčena, a zjistí, možno-li, jakého bitevního plynu (chemického prostředku) nepřítel užil.

Podle výsledku šetření dá pokyny pro snětí neb opuštění ochranných prostředků.

Místa zamořená trvalými nebo leptavými plyny se nápadně označí a přístup k nim zamezí. Desinfekční skupiny se dají ihned do práce a snaží se odstraniti následky útoku.

Velitel obrany proti plynům všímá si též toho, nepoužil-li nepřítel leteckých pum značné průbojnosti, které se zarývají hluboko do země a explodují se zpožděním, nebo podobných pum, které by zvolna a velmi dlouho vypouštěly plyn (pomalé odpařování kapalin) a zamořovaly okolí.

O každém leteckém útoku hlásí MVOPP co nejrychleji ministerstvu národní obrany a hlavnímu velitelství operujících armád.

Po skončení útoku zašle MVOPP hlášení MNO a HVOA, které obsahuje:

1. místo, na které útočeno, se stručným popisem povahy terénu,
2. den útoku,
3. počasí,
4. hodinu a minutu, kdy bylo před útokem varováno a kterými pozorovatelnami,
5. hodinu a minutu, kdy útok započal a s které strany,
6. hodinu a minutu, kdy skončil a kam nepřítel uletěl,
7. sílu a typy nepřátelské eskadry,
8. počet a druh vržených pum a přibližná výška, s které byly vrženy,
9. obsah a účinek pum (skupenství obsahu: kapalné, plynné, komprimované plynné, rozsah působení jednotlivých pum, barva obsahu, doba působení, zasažená oblast, zvuk při pádu a výbuchu),
10. činnost vlastního letectva (místo vzdušného boje, počet letounů, které se zúčastnily boje, výsledek boje),
11. činnost vlastního dělostřelectva (počet děl, počet vystřelených ran, výsledek) a kulometů (totéž, co u děl),
12. počet raněných: lehce, těžce, smrtelně,
13. počet postižených účinky plynů: lehce, těžce, smrtelně,
14. jak se osvědčila organizace obrany proti plynům, nedostatky, návrhy na zlepšení,
15. jakých ochranných prostředků bylo použito a jak se osvědčily,
16. chování a kázeň obyvatelstva, bezpečnostní stráž a jiných organizací.

K tomuto hlášení připojí podrobné zprávy odborníků chemiků k čl. 8. a 9. a lékařů k čl. 12. a 13.:

8.—9. Ráže pum, obsah: skupenství pevné, kapalné, plynné, plynné komprimované, rozsah působení jednotlivých pum, barva obsahu, doba působení obsahu, specifická váha obsahu v poměru ke vzduchu, reakce na zkoumadla, hřmot při výbuchu, zápach obsahu, jeho domnělé nebo zjištěné chemické složení, účinek na filtry, účinek na jiné látky.

12.—13. Účinek látky na oči, hrdlo, nos, dýchací ústrojí, sliznici ústní a zažívací ústrojí, na pokožku, příčina otrav.

Dále zašle ministerstvu národní obrany nejrychlejším způsobem zachycené plyny, potřísněnou zem a šaty, úlomky pum (nebo celé pumy, získané ze sestřelených a p. nepřátelských letounů), filtry, jichž bylo použito v době útoku, hlavně osob mrtvých a těžce otrávených, vnitřnosti osob pitvaných a vůbec vše, co by mohlo přispěti k stanovení chemického složení použitých plynů nebo látek.

MVOPP postará se o výměnu, doplnění nebo náhradu individuálních nebo kolektivních ochranných prostředků při útoku opotřebovaných nebo zničených, o evakuaci postižených a o zlepšení všech zařízení a prostředků, pokud je lze ihned provést.

Náklady hradí vždy ten, pro něhož většinou bude užitek, tedy obec, továrna, civilní státní správa atd.

MNO opužije zpráv a materiálů, získaných od MVOPP, pro další studium a výzkumy. Kladné výsledky jsou podkladem zdokonalení obrany a ochrany proti bitevním plynům.

Absolutní obrany a ochrany proti bitevním plynům není.

Lze se však proti nim zabezpečiti vybudováním mohutného le-
tectva, bedlivým studiem vynálezů bojových a ochranných pro-
středků pro boj plyny a organisací jich výroby, neméně pak výcho-
vou obyvательства.

Tato výchova má naučiti občana, aby dovedl správně oceniti ne-
bezpečí, hrozící při použití bitevních plynů. Nemá nebezpečí pře-
ceňovati a poddávati se šílené panice při prvním signálu o nastáva-
jícím útoku. Nemá však toto nebezpečí lehkomyšlně přezírat. Lehko-
myslnost natropila v našem národě již mnoho zla, a zvláště lehkomo-
yslnost, s jakou se pohlíží na možnost příští války, s jakou se sni-
žuje doba výcviku vojáka, s jakou se řeší životní otázky aktivních
důstojníků a rotmistrů, s jakou se podkopává organisace armády,
vybudované s nesmírnými obětmi a námahami, lehkomyšlnost,
s kterou se odbývá vše, co slouží obraně státu, mohla by uvrhnouti
naš národ ještě do horší poroby a úpadku nežli lehkomyšlné zvolení
Habsburků na český trůn roku 1526.

Generál fran. vojenské mise Le BLÉVEC :

Neschematisujme !

Přímý popud, aby toto varovné zvolání hlasitě rozhlásil v řa-
dách celé armády, byl mi — mimo jiné — dán článkem „Postup pře-
zvědného oddílu jezdeckva“, uveřejněným v 2. čísle „Vojenských Roz-
hledů“, na straně 81. a další, neboť v tomto článku shledávám přímý
návod k schematisování vojenských operací.

Základní služební předpis — bible — čsl. branné
moci, Polní řád, jasně a přesně uvádí v článku 86:

„Velitel každé jednotky, které byl dán ně-
jaký úkol, má úplnou volnost rozhodnouti, jak
užije k provedení daného úkolu prostředků,
které má ať organizačně či jen dočasně k dis-
pozici.

Prvky, o které opírá své rozhodnutí, jsou:
úkol,
terén,
zprávy o nepříteli,
situace jednotky i jednotek sousedních a
povětrnostní poměry.

O těchto prvcích nemá se uvažovati odděleně,
nýbrž v jejich vespolném vztahu příčinném i
časovém.“

Uvědomí-li si všichni velitelé — až po nejnižšího — toto zákonné
pravidlo, když mají provést jakoukoli vojenskou operaci, pak ne-
musí sahati po vzorech a schemech, neboť i Polní řád praví opětne
v článku 81.: „Nelze stanoviti vzory rozkazů pro
všechny operace, které mohou býti uloženy různým
jednotkám....“

Hodlal-li autor výše zmíněného článku stanoviti určité pra-
vidlo pro vysílání jezdeckých hlídek k vyhledávání zpráv, došel
teoreticky k správným závěrům pokud se týče schemati-
ckého znázornění této činnosti, ovšem bez ohledu na